

УДК 74.268

Н.С. Димченко, к. психол. наук

Рівненський державний гуманітарний університет

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МЕНЕДЖЕРА ЯК ПРОФЕСІЙНОГО КЕРІВНИКА ОРГАНІЗАЦІЇ

В статті досліджено особливості менеджера як успішного керівника організації. Обґрунтовано роль і значення професійної компетентності в діяльності менеджера. Розглянуто характеристики менеджера в структурі управлінського розвитку.

Ключові слова: особистість, менеджер, управлінська діяльність менеджера, навички, професійний керівник.

N.Dymchenko

FORMING OF PERSONALITY OF MANAGER AS PROFESSIONAL LEADER OF ORGANIZATION

In the article the features of manager are investigational as a successful leader of organization. A role and value of professional competence are reasonable in activity of manager. Descriptions of manager are considered in the structure of administrative development.

Keyword: personality, manager, administrative activity of manager, skill, professional leader.

Н.С.Дымченко

ФОРМИРОВАНИЕ ЛИЧНОСТИ МЕНЕДЖЕРА КАК ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РУКОВОДИТЕЛЯ ОРГАНИЗАЦИИ

В статье исследованы особенности личности менеджера как успешного руководителя организации. Обоснована роль и значение профессиональной компетентности в деятельности менеджера. Рассмотрены характеристики менеджера в структуре управленческого развития.

Ключевые слова: личность, менеджер, управленческая деятельность менеджера, навыки, профессиональный руководитель.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сьогодні знаменуються кардинальними перетвореннями в економіці країни, що спрямоване на зміну середовища функціонування господарських суб'єктів. Відповідно до цього в

організаціях виникають нові труднощі й нові можливості, що впливають з ринкових механізмів. На ринку існує жорстка конкуренція, що істотно підвищує вимоги до якості продукції й послуг як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках та безумовно потребує удосконалення процесів управління. Розв'язання даних проблем неможливе без кваліфікованих, гнучких до адаптації керівників, лідерів з глибокими професійними знаннями в галузі управління. Кожний керівник відповідно до умов які складаються на ринку вибирає ті елементи менеджменту, що на його погляд краще всього підходять до конкретної ситуації, є найбільш доцільними для успішної роботи при досягненні цілі організації. У зв'язку з цим постає питання про самовдосконалення, переорієнтацію мислення, про формування вмінь та навичок оцінювати свою власну діяльність та у вірно вибраному напрямку визначати перспективи росту. Отже, актуальним є питання розуміння менеджерами організацій, що професійні якості є важливим інструментом для успішної, професійної діяльності керівника.

Аналіз останніх досліджень у яких започатковано вирішення проблеми. Дану проблему досліджувало багато науковців і всі висловлювали думку про те, що є первинним у формуванні особистості успішного керівника. О.С. Анісімов [1], М.Й.Боришевський [2], Л.М.Карамушка [4], Л.В.Копець [5], А.Г.Маслоу [6], та ін. зазначали, що ефективність управлінської діяльності менеджера багато в чому залежить від суб'єктивних факторів, пов'язаних із соціальним досвідом, особистими якостями і здібностями керівника. Л. Е. Орбан – Лембрик аналізуючи діяльність менеджерів звертає особливу увагу на вміння керівника зберегти кадровий потенціал підрозділу, стабілізувати систему взаємовідносин, адаптуватись до різних нововведень, закріпити свій моральний статус [7]. Таким чином, ці теорії обумовлюються різноманіттям понять про особливості формування особистості менеджера і підходів до їх вивчення.

Цілі статті. Метою статті є обґрунтування особливостей формування особистості менеджера як професійного керівника організації.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Поняття

особистості належить до тих понять, що є суперечливі і складні у своєму визначенні. Англійське слово “personality”, перекладається як “особистість” походить від латинського “persona”, що означає “маска”. Цим словом позначали маску, яку ще в античні роки актори театру використовували під час вистави. З самого початку використання поняття особистості було пов’язане з зовнішнім образом, що приймає людина, коли виконує життєві ролі. З часом стало зрозуміло, що поняття особистості має глибинніший зміст. Як зазначає Л.В. Копець: “Особистість - це складна психологічна реальність, що є надзвичайно складним об’єктом дослідження. Особистість зумовлена соціокультурними впливами, але залежить і від генетичних чинників, вона функціонує на свідомому і несвідомому рівні, вона змінюється і розвивається, проте характеризується усталеними тенденціями, які дозволяють вирізнити особистість упродовж тривалого часу, ідентифікувати її стиль, дії, сутність” [5].

Менеджер – людина, яка професійно здійснює функції управління у ринковій системі взаємостосунків. Ефективність управління починається з уміння усвідомлювати свої власні цілі, розуміти й адекватно оцінювати себе та інших людей, доцільно розподіляти свій час, вчасно та оптимально приймати рішення, активно діяти, знімати стреси тощо. До менеджера, передусім, ставляться вимоги високого рівня професіоналізму та компетентності. Менеджер має бути самостійним, ініціативним, здатним до творчого мислення, готовим до розумного ризику та прийняття рішень. Специфіка праці менеджера полягає, передусім, в тому, що виробничі, економічні, технічні й соціальні завдання він розв’язує самостійно, за потребою впливаючи на людей, які мають безпосередньо реалізовувати ці завдання. Характер праці менеджера визначається тим, що він реалізує провідну функцію керівника. При цьому перед ним постає завдання — інтегрувати систему керування в єдине ціле, координувати дії її ланок. Управління складається з виконання різних функцій. Але система управління лише тоді постає системою, коли всі її функції та ланки становлять єдине ціле. Тому найважливішим обов’язком менеджера є забезпечення єдності та структурності системи управління як цілого.

Управлінська діяльність менеджера повинна мати творчий, ініціативний характер, тому правомірно говорити про володіння даним фахівцем мистецтвом управління. З одного боку, організація роботи менеджера підпорядковується певним закономірностям, принципам, а з іншого, — ці принципи мають досить умовний характер. Правила й закономірності слугують так би мовити вихідним пунктом для активної роботи менеджера над удосконаленням стилю й методів організації своєї праці [2].

Сучасні менеджери в своїй роботі постійно опиняються в різноманітних цікавих й суперечливих ситуаціях. Робота менеджера не може концентруватися в певній одній площині й потребує від людини володіння різними навичками. Усі навички поділяються на три категорії: концептуальні, особистісні й технічні. Концептуальні — це пізнавальні властивості людини, які дозволяють особистості сприймати організацію, в якій вона працює, як єдине ціле й, водночас, чітко розмежовувати взаємозв'язки між її частинами. Під особистісними навичками в науковій літературі розуміється здатність менеджера працювати з людьми та за допомогою людей, а також уміння ефективно взаємодіяти в ролі члена команди. Володіння менеджера технічними навичками зумовлено наявністю професійних знань, аналітичних здібностей та вміння адекватно застосувати інструментальні й інші засоби з метою розв'язання проблем у конкретній галузі.

Особистість кожного менеджера складається з трьох компонентів: а) *емоційний* – відображає відчуття й емоції індивіда щодо певної ситуації; б) *когнітивний* (пізнавальний) — висвітлює результат знань індивіда про ситуацію; в) *уявний* – визначає те, як індивід має поводитися в конкретній ситуації [7].

Менеджеру слід вдосконалювати свої індивідуальні можливості, адекватно оцінювати себе та свою поведінку, бути здатним до особистісного зростання й рефлексії, володіти високою психологічною культурою, яка є невід'ємною частиною загальної культури людини. Кожному менеджеру слід стимулювати свої внутрішні резерви психіки, чого можна досягнути шляхом систематичного рефлексування та застосування отриманих знань у практичній професійній діяльності.

М.Вудкок та Д. Френсіс [3] в роботі “Розкутий менеджер” сформулювали 11 базових характеристик, необхідних для умілого

та ефективного керівника в сьогоденних умовах організації управлінської діяльності, до яких віднесли: здатність керувати собою, розуміти особистісні цінності, мати чіткі цілі, акцентувати власну увагу на постійному особистісному зростанні, мати розвинені навички розв'язання проблем, бути винахідливими, здатними до інновацій, володіти високою здатністю впливати на оточуючих, знати сучасні підходи до управління, мати здатність до керування, вміння навчати підлеглих, моделювати та формувати ефективні робочі групи.

Особистісними якостями та здатностями менеджера постають: а) відповідальність б) гнучкість в) креативність; г) впорядкованість д) розвинута інтуїція; е) критичність; є) ерудованість, енергійність; ж) упевненість у собі, у рішеннях, які приймаються; з) цілеспрямованість, дієвість; и) вимогливість; і) прагнення до постійного особистісного зростання.

Висновки. Отже ми можемо підсумувати вище сказане, що керівник досягає мети своєї діяльності актуалізуючи власні фізичні та інтелектуальні сили, вдосконалюючи свої особисті та управлінські якості. Задоволеність професійно-управлінською діяльністю відіграє надзвичайно важливу роль в процесі самоактуалізації особистості менеджера, що безпосередньо впливає на активність його професійної діяльності та на бажання особистісно і професійно розвиватися та бути успішним менеджером.

1. Анисимов О. С. Новое управленческое мышление / О. С. Анисимов. – М., 1991. – 195 с.

2. Боришевський М. Й. Психологічні механізми розвитку особистості / М. Й. Боришевський // Педагогіка і психологія. – 1996. – №3. – С. 26-33.

3. Вудкок М. Раскрепощенный менеджер: для руководителя-практика / М. Вудкок, Д. Фрэнсис; [пер. с англ.]. – М., 1991. – 365 с.

4. Карамушка Л. М. Психологія управління: навч. посібник [для студентів вищих навчальних закладів та слухачів інститутів післядипломної освіти] / Л. М. Карамушка. – К. : Міленіум, 2003. – 344 с.

5. Копець Л.В. Психологія особистості: навч. посібник / Л.В. Копець. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2007.– 460с.

6. Маслоу А.Г. Мотивация и личность / А.Г. Маслоу. – СПб. : Евразия, 1999. – 478с.

7. Орбан – Лембрик Л. Е. Психологія професійної управлінської діяльності / Л. Е. Орбан – Лембрик // Психологія і суспільство. – 2001. – №2. – С. 91-103.